

Н.В. Поліщук, канд. екон. наук, доцент
Вінницький фінансово-економічний університет

СТРАХУВАННЯ РИЗИКІВ ІПОТЕЧНОГО КРЕДИТУВАННЯ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

У статті досліджено страхування ризиків іпотечного кредитування сільського господарства. Доведено, що головна мета страхування ризиків іпотечного кредитування сільського господарства полягає в компенсації майнової шкоди урожаю, що виникла через вплив природно-кліматичних явищ. Проаналізовано ринок агостраховання та визначено основні тенденції розвитку.

Ключові слова: страхування, ризики, іпотечне кредитування, сільське господарство.

Постановка проблеми. Іпотечне кредитування сільського господарства супроводжується ризиками, які пов'язані з мінливими сезонними погодними умовами та постійно змінним законодавством, тому постають актуальними питання контролю та управління ризиками іпотечного кредитування сільського господарства та необхідності їх страхування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженнями питань, які пов'язані із страхуванням ризиків іпотечного кредитування сільського господарства, займалися такі вчені-дослідники як: Кіреєв О.І. [1], Марценюк-Розарьонова О.В. [2], Пікус Р.В. [3] та ін. Зокрема, О.В. Марценюк-Розарьонова досліджує особливості агропромислового виробництва та необхідність його страхування, а також пріоритетні напрямки кредитування в галузі сільського господарства та їх поєднання зі страховими послугами [2].

Погоджуємося з думкою Пікус Р.В., Тлуста Г.Ю., які обґрунтовують пропозиції щодо активізації запровадження системи страхування ризиків іпотечного кредитування в Україні для підвищення рівня захисту всіх суб'єктів іпотечного кредитування [3].

Проблеми розвитку іпотечного ринку як найважливішої складової всієї фінансово-кредитної системи в силу об'єктивних історичних обставин вивчені недостатньо. Також потребують дослідження та

систематизації термінологічний апарат іпотечного кредитування, зокрема ризиків іпотечного кредитування та основних умов страхування в Україні.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження страхування ризиків іпотечного кредитування сільського господарства.

Виклад основного матеріалу досліджень. Іпотечному кредитуванню притаманна досить висока ймовірність несприятливого розвитку, а в умовах нестабільної законодавчої бази будь-які, навіть незначні, на перший погляд, ризики стають критичними і загрожують зробити будь-який проект нездійсненним.

Головна мета страхування ризиків іпотечного кредитування сільського господарства полягає в компенсації майнової шкоди урожаю, що виникла через вплив природно-кліматичних явищ. Сутність страхування – передача більшої частини (вартості) ризику іншій стороні за узгоджену плату на визначений час та на погоджених умовах[4].

Страхові компанії (члени Аграрного страхового Пулу) у період осінь 2013 р. – весна 2014 р. застрахували врожай зернових культур за програмою форвардних закупівель Аграрного Фонду України. Всього було укладено 684 договори страхування, сума відповідальності страховиків склала 1,7 мільярди гривень, при цьому сума зібраних страхових премій склала більше 55 млн гривень. Урожай сільськогосподарських культур був застрахований на загальній площі понад 361 тисяч гектарів. Станом на 01.12.2014 р. страхові компанії вже виплатили відшкодування в загальній сумі в 1,3 млн грн [4].

Основні тенденції страхового ринку аграрного сектору економіки у 2011-2015 рр. свідчать про скорочення кількості укладених страхових договорів, що зображено на рис. 1. [5].

За кількістю укладених договорів у 2015 р. серед областей України перше місце займає Вінницька область, де кількість укладених страхових договорів становить 130 договорів, далі Дніпропетровська – 101, Полтавська – 86, Хмельницька – 80, Запорізька – 79. Однак загальна тенденція кількості застрахованих договорів зменшується, що спричинено високою вартістю страхових послуг у сільськогосподарській сфері для більшої частини аграрних підприємств, оскільки витрати на вирощування сільськогосподарських культур та вартість кредитних ресурсів постійно збільшуються [5].

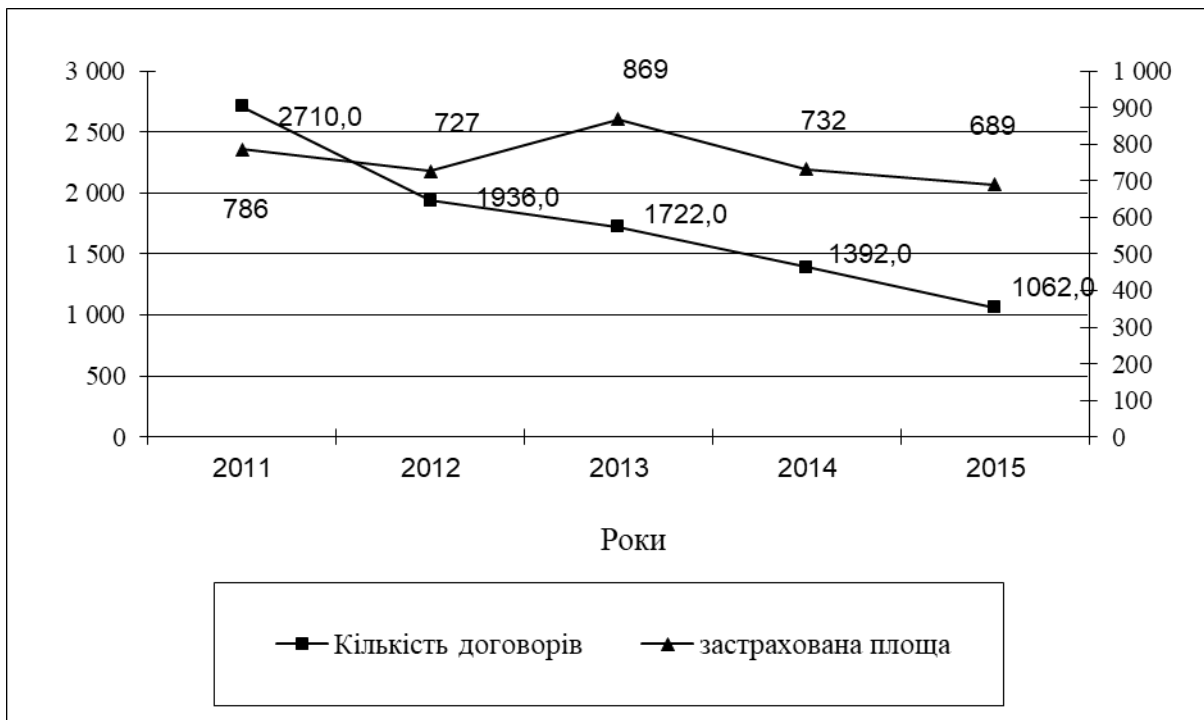

Рис. 1. Динаміка кількості укладених страхових договорів та застрахованої площі протягом 2011-2015 рр.

За показником застрахованої площі лідируючі позиції займають Хмельницька область (129 тис. га, або 18,7 %), Вінницька (63,4 тис. га, або 9,2 %), Харківська (61,1 тис. га, або 8,9 %), Чернігівська (60,1 тис. га, або 8,7 %) та Одеська (56,8 тис. га, або 8,2 %) області.

Але якщо подивитися на це питання ширше, то стає зрозумілим, що участь господарств у страхуванні дозволяє не просто компенсувати втрати, зазнані через дію певного ризику, страхування дозволяє стабілізувати доходи у часі. Проте, страхуючи своє виробництво, ви вносите страхові платежі. За рахунок коштів, які збирає страхова компанія у вас та інших виробників у вигляді страхових премій (плати за страхування), вона отримує ресурси, з яких у разі настання страхового випадку може компенсувати збитки господарству, котре потрапило у скрутне становище внаслідок дії факторів, що спричинили цей випадок (звісно, якщо це господарство застрахувалося від цього ризику). Динаміку зібраних премій зображено на рис. 2 [5].

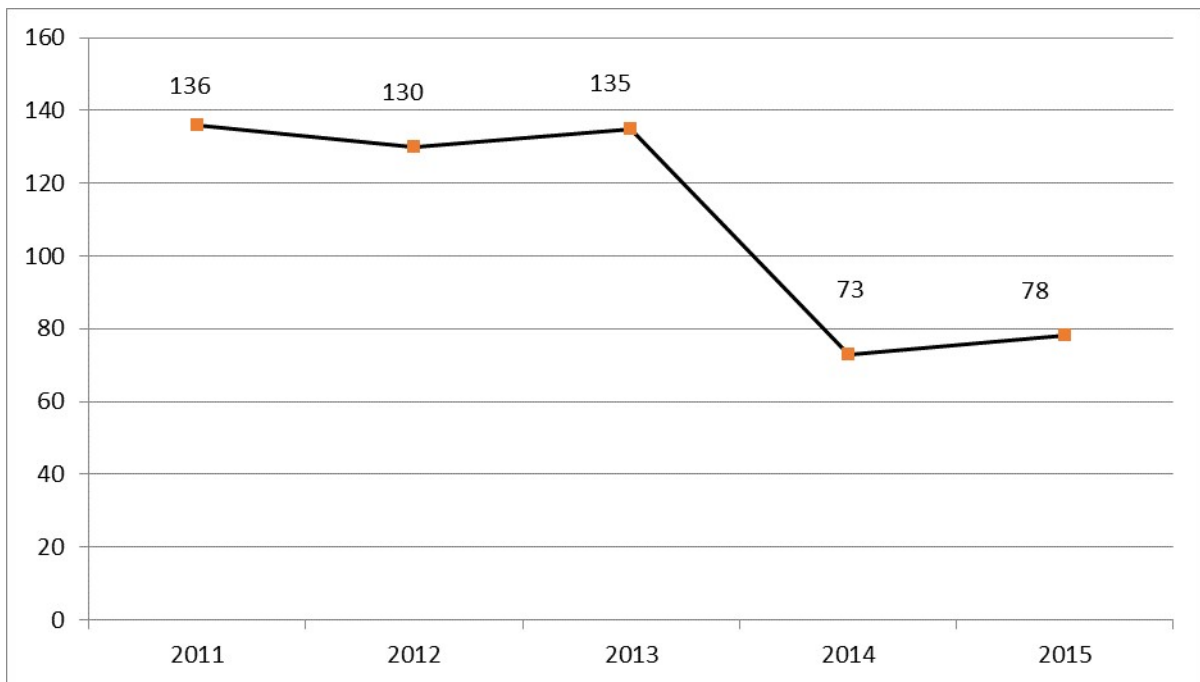

Рис. 2. Динаміка зібраних премій протягом 2011-2015 рр.

Дані рис. 2 свідчать про зменшення кількості зібраних премій, що спричинено зменшенням кількості укладених страхових договорів та відображенням інфляційних та девальваційних процесів.

Протягом 2015 р. страхові виплати отримали 10 областей України, в тому числі левову частку страхових виплат займала Хмельницька область, що становить 70 % усіх виплат, Вінницька область – 8 %, Житомирська 8 %, Одеська – 6 % та інші, структуру страхових виплат зображено на рис. 3. Основною причиною, що спричинила страхові виплати за договорами страхування слід назвати повну загибель сільськогосподарських культур на період перезимівлі.

У масштабах усієї країни та при наявності значної кількості господарств, які беруть участь у процесі страхування, вдається створити таку систему страхування, яка дозволяє мінімізувати негативний вплив різних ризиків і в такий спосіб забезпечити стабільність доходів виробника. Іншими словами, завдяки використанню страхових механізмів забезпечується стійкість усього циклу сільськогосподарського виробництва.

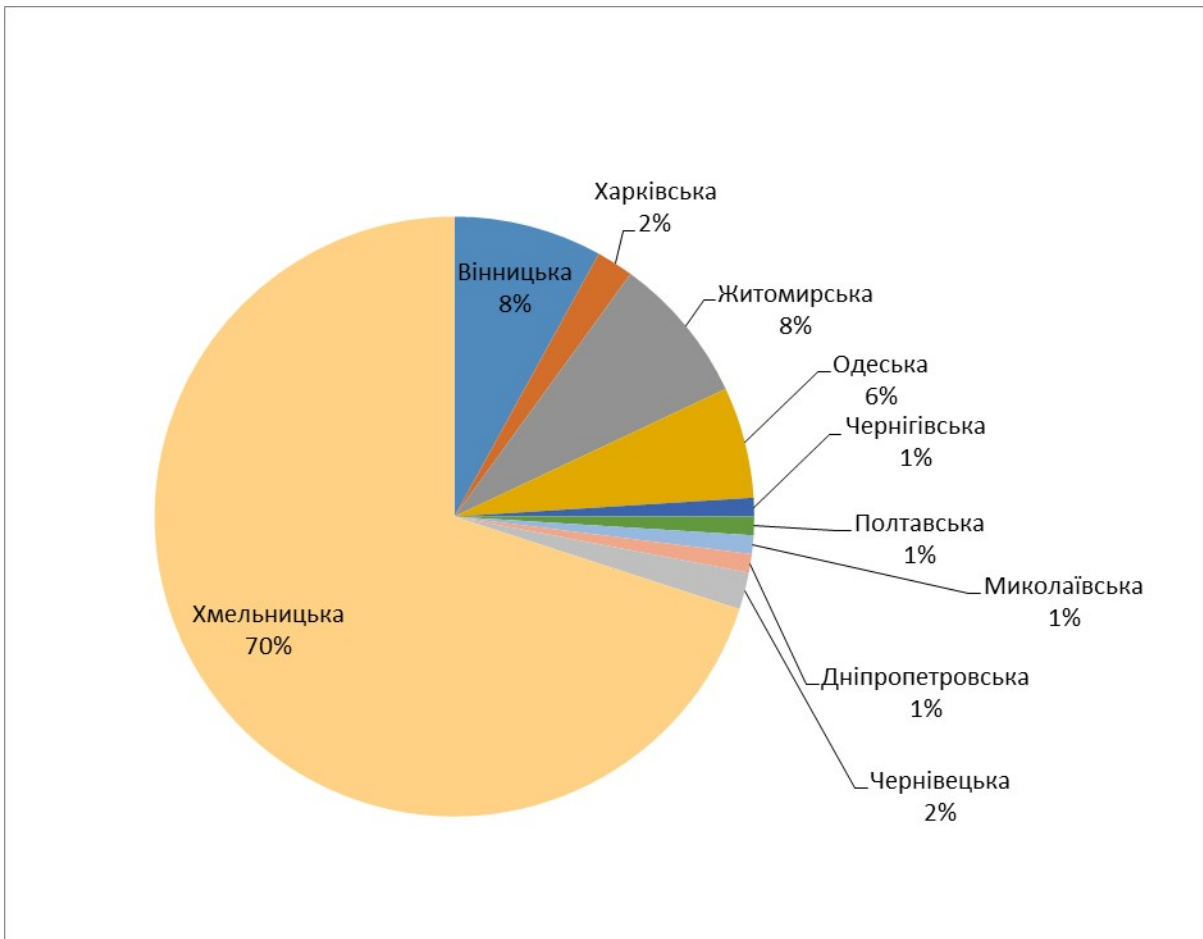

Рис. 3. Структура страхових виплат за областями у 2015 р.

Висновки. Отже, слід зробити висновки, що страхування ризиків іпотечного кредитування сільського господарства в країні може мати великий позитивний соціальний вплив, адже якщо підприємства сільського господарства будуть впевнені, що у випадку часткової або повної втрати врожаю вони можуть розраховувати на відповідну компенсацію, то зможуть продовжувати займатися сільськогосподарським бізнесом. Це сприятиме збереженню робочих місць, зниженню міграції сільського населення та поліпшенню соціальної структури суспільства.

Вирішення проблем, що стримують розвиток іпотечного кредитування сільського господарства, вимагає стандартизації системи страхування іпотечних ризиків, створення державної системи підтримки учасників іпотечного кредитування.

Отже, запобігти негативному впливу чинників ризику повністю неможливо, однак маємо враховувати їх у банківській діяльності та розробляти відповідні заходи для своєчасної адаптації і нейтралізації їхньої дії. Загострення конкуренції, фінансова лібералізація і

диверсифікованість ринків ставлять перед банками нові проблеми, які сприяють появі нових ризиків.

Подальшого вивчення потребують окремі елементи системи іпотечного кредитування сільського господарства в умовах сталого розвитку як повноправної складової фінансово-банківського сектора України.

Бібліографічний список: 1. Іпотечне кредитування: проблеми та перспективи розвитку в Україні: Інформаційно-аналітичні матеріали / За загальною редакцією к.е.н. Кіреєва О.І. – К.: Центр наукових досліджень НБУ, 2004. – 104 с. 2. Марценюк-Розарьонова О.В. Проблеми при страхуванні заставного майна та напрямки їх подолання / О.В. Марценюк-Розарьонова // Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. – № 6. – Т. 3. – С. 236–240. 3. Пікус Р.В. Страхування ризиків іпотечного кредитування в Україні: [монографія] / Пікус Р.В., Тлуста Г.Ю. – К.: Логос, 2012. – 191 с. 4. Агрострахування як інструмент управління ризиками в сільському господарстві[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uaip.com.ua/2016/rinok-agrostrakhuvannya-ukra%D1%97ni-v-2016-and>. 5. Ринок агрострахування України: фокус на 2014-2016 роках[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://forinsurer.com/files/file00564.pdf>

Н.В. Полищук Страхования рисков ипотечного кредитования сельского хозяйства. В статье следованы страхования рисков ипотечного кредитования сельского хозяйства. Доказано, что главная цель страхования рисков ипотечного кредитования сельского хозяйства заключается в компенсации имущественного ущерба урожая, возникшая из-за влияния природно-климатических явлений. Проанализирован рынок агрострахования и определены основные тенденции развития.

Ключевые слова: страхование, риски, ипотечное кредитование, сельское хозяйство.

N.V. Polishchuk Insurance risks of mortgage lending in agriculture. The article deals with the risks insurance of mortgage lending to agriculture. It is proved that the main purpose risks insurance of mortgage lending to agriculture is to compensate for property damage caused by the impact of natural and climatic phenomena. The market of agro-insurance has been analyzed and the main trends of development are determined.

It is determined that the problem of mortgage lending in agriculture is accompanied by risks associated with changing seasonal weather conditions and constantly changing legislation, therefore the issues of control and risk

management of mortgage lending in agriculture and the necessity of its insurance are of vital importance.

There is a limited access of agricultural enterprises to bank lending, which is associated with a number of objective and subjective factors, including: constant changes in the regulatory framework, unregulated exchange rate situation, seasonality of production. The analysis of agro insurance market during the analyzed period is done as well as the number of concluded insurance contracts monitoring, the insured area and collected premiums is carried out too.

The conducted research results indicate that the source of financial and credit provision for sustainable agriculture development is the own and attracted funds, as well as state support to the agrarian sector of the economy. The composition and structure study of the of the agri-insurance market shows that there is a tendency to reduce the number of insurance contracts in agriculture.

Key words: insurance, risks, mortgage lending, agriculture.

Стаття надійшла до редакції: 08.09.2017 р